

tribuí en algun indret límits més amples. I la suma dels totals d'habitants dels municipis que hem esmentat ens ha donat la xifra de 199.315. Així, doncs, la densitat del conjunt és de 149'9 habitants per qm.

El gràfic de la fig. 1 mostra com ha variat, des que començarem a tenir dades oficials en 1861, la població i la densitat d'aquella data fins als nostres dies (8). La creixença ha estat tan forta que la població ha doblat amb molt excés, en setanta anys. El ritme, com hom veu tot seguit, ha estat molt més accelerat en aquestes dues darreres dècades. En elles l'augment ha estat més de tres vegades major que el dels cinquanta anys primers. L'explicació d'aquest fenomen cal cercar-la, més que en cap altre lloc, estudiant la forta immigració, aguditzada aquests últims temps, que ha sofert la comarca, i que ha coincidit amb un període d'intensa activitat industrial. Però aquests aspectes són de massa importància per tractar-los ací lleugerament i mereixen que algú els estudiï a part. De totes maneres, direm que l'èxode de molts catalans vers la nostra comarca no es pot comparar al gros contingent, a vegades pobles en massa, que s'hi ha traslladat des de diverses regions espanyoles (Almeria, Múrcia, etc.) atrets per la gent que ha estat necessària per la construcció d'obres públiques (f. c. de Catalunya, actualment el nou traçat de la línia de M. S. A. a Granollers) o enrolats en les activitats industrials de la comarca.

La mitjana d'augment anual, de 1920 a 1930, ha estat de 27'6 per mil, data eloqüent i expressiva, que sobrepuja en més de sis unitats la creixença del període 1910-1920. Hom veu, doncs, que aquesta xifra és tan elevada que, si ens fos coneguda, faria empal·lidir al seu costat la deguda únicament a l'excés de naixements sobre defuncions, la qual és possible que encara hagi minvat, tal com s'observa des de fa uns anys a molts països europeus.

DENSITAT AL VALLÈS OCCIDENTAL

Cal que diguem, abans que tot, els límits que atribuïm a aquesta subdivisió vallesana. Hem acceptat els donats per Pau Vila en el mapa «Catalunya. Projecte de divisió comarcal» (publicat al segon volum de la Biblioteca d'Estudis Comarcals de la Casa del Vallès), treient-ne el municipi de Granera, que poques vegades hem vist com a vallesà, i estenent la ratlla divisòria fins els termes propers al Llobregat.

Així delimitada l'extensió d'aquesta zona, resulta ésser de 510'1 quilòme-

(8) Les dades dels censos anteriors les hem tret de l'esmentat treball de Pau Vila, pàg. 70.